

Prædiken til 1. søndag efter helligtrekonger

Luk. 2, 41-52

Der er noget på samme tid meget fremmedartet og meget velkendt over den 12-årige Jesus, der går sine egne vegne.

Det velkendte er den selvoptagede teenager, der glemmer at ringe hjem og fortælle sine forældre, hvor han er. Maria og Josef må styrte tilbage til hovedstaden, da de finder ud af, at deres søn ikke har slået følge med sine venner, sådan som de havde regnet med. Hvis vi allerede kender historien og derfor ved, at den ender godt, kan vi let overse den lille oplysning om, at de fandt ham efter tre dage. TRE DAGE! Samfulde tre døgn i uvished og frygt for, at det værste er overgået deres dreng. Vi havde tilkaldt politiet efter nogle få timer. Men der fandtes ikke noget politi dengang. Børn var forældrenes eget ansvar. Kunne de ikke hitte ud af det, måtte de lære det på den hårde måde. Gik der et barn tabt i ny og næ på den bekostning, kunne man ikke klandre samfundet. Det var forældrenes, skæbnens eller barnets egen skyld.

Dog behøver det ikke være selvoptagethed, der drev Jesus. Der er jo det fantastiske ved børn, at de også kan blive optaget af andet end sig selv. De kan opsluges af de mest lige-gyldige ting. En myre kan følges minutløst i

timevis over et kuperet tæppe af grannåle, under kviste, over rødder, langs en vandpyt, stædigt slæbende på et byttedyr, der er langt større end den lille jæger selv. Lige så grundigt kan et mælkebøtteblad dissekteres, så selv den mindste synlige detalje i dets opbygning afsløres. Fibre blotlægges, så en lysere grøn afsløres bag den velkendte mørkere tone. Som i langsom krampe folder bladets forrevne sider sig om sig selv. Saft samler sig for enden af en rift i det papirstynde og dog så facetterede materiale. Når bladet ikke kan findeles yderligere, lægger barnet sig på ryggen og kigger op i himlen, hvor skyernes skiftende formationer betragtes så grundigt, at himlen fortæller historier, idet skyerne former dyr og mennesker, der alle indgår i den handlingsgang, der formes i barnets fantasi. En skykonge kommer ridende på en enhjørning, der stanger de hylende ulve, brølende løver, humpende klumpfeer og hvæsende hugtandsmøjsere, som forsøger at komme tæt nok på rytteren til at flå ham ned af sin galop.

Fordi barnet opsluges af sin beskæftigelse, forsvinder tiden. Hvem husker ikke barnedommens forundring over, at dagen var forsvundet på få minutter, fordi du fra morgen

til aften havde været tilstede i nuet og ikke havde ænset, hvad der foregik omkring dig? Tænkte du tilbage, kunne du dog hurtigt konstatere, at du havde været travlt beskæftiget; måske ikke med noget, andre kunne se værdien i, men med noget, der i allerhøjeste grad havde optaget dig selv. Du havde været så totalt opslugt i leg eller udforskning, at resten af den omgivende verden forsvandt fra din bevidsthed – og du havde været lykkelig.

En af mine bekendte fortalte om en dreng i børnehaveklassen, der havde det præcis sådan hver dag. Han kom jævnligt ind i klassen og kiggede i skoletasken og løb ud igen. En dag spurgte hans lærer, hvad det var han så efter i tasken. Drengen svarede: ”Jeg ser efter om det er formiddag eller eftermiddag”. Var der madpakke, var det formiddag og var der ingen, så var det eftermiddag. Sådan kunne drengen glemme tiden, optaget af frikvarterernes leg og timernes opgaver. Han levede i nuets selvforglemmelse, kun afbrudt af de jævnlige taskeeftersyn.

Selvom den dybe samtale med ældre, kloge mænd ikke hører til de typiske eksempler på det, der kan bringe børn ind i selvforglemmelsens lykkestilstand, var det netop, hvad der skete for Jesus. Han blev opslugt af den lærde samtale, fordi han havde en indsigt, der kunne matche de voksnes. Han ville lære, men også gerne lære fra sig, for det budskab, han bragte med sig, var ikke beregnet til at blive gemt væk.

Hermed er vi nået til det fremmedartede ved den 12-årige. Det fremmedartede, som fik ham til at affærdige sine forældres bebrejdelser med spørgsmålet: ”Hvorfor ledte

I efter mig? Vidste I ikke, at jeg bør være hos min far?”

Langt de fleste forældre, der i tre døgn har befundet sig på panikkens rand, mens de minut for minut er blevet tvunget stadig tættere på det punkt, hvor de må opgive håbet – langt det fleste forældre i den situation ville have reageret med massiv modvilje mod den slags spørgsmål. Det er jo tydeligt, at knægten ikke har den fjerneste forståelse af, i hvor høj grad hans handlemåde har såret dem. Han gør sig ingen forestillinger om, hvor højt de elsker ham. Han har ingen anelse om, hvilken plads han har i deres hjerter. Han kaster en våd klud i ansigtet på dem, da han markerer, at de ikke har krav på ham. ”Jeg bør være hos min far”, konstaterer han på en måde, der klart afviser, at han tænker på Josef. Det er en hård replik at lægge øre til, når man med glæde og engagement har brugt 12 år på at opdrage den dreng, man anser for at være sin egen søn. Ikke så få forældre havde ladet sig gribe af det voldsomme sammenstød af lettelse og nyskabt frustration, som genforeningen har ført med sig, og stukket knægten en lussing. Men det gør Josef og Maria ikke. Evangelisten konstaterer blot, at de ikke forstod, hvad Jesus sagde til dem. Selvom hans afvisning gjorde ondt, vidste de, at han havde en grund til at sige, som han gjorde; for de vidste, at han ikke var som andre børn.

Set i dette perspektiv følger teksten om den 12-årige Jesus i templet naturligt oven på julens beretninger om det lille barns fødsel og de særlige begivenheder, der fulgte heraf. Det er ikke nogen almindelig præ-

teenager, vi præsenteres for. Lukas fortsætter sin beskrivelse af den lille nyfødte frelser ved at skildre den 12-årige som et vidunderbarn af helt særlig karat. Mozart skrev sin første komposition som femårig. Picasso malede sine første mesterværker, da han var 12. Man kan også nævne Philipp Melancthon, der blev Martin Luthers nære ven og medreformatør og som blev magister i filosofi som 15-årig. Sådan kunne man fortsætte opremsningen af børn, der tidligt åbenbarede deres særlige talent. Men Jesus faldt udenfor denne kategori, for hans evner faldt inden for områder, ingen andre havde evner for eller indsigt i. Det var således helt ny erkendelse, han gav sine ældre samtalepartnere del i. Ellers havde de ikke gidet mødes med ham tre dage i træk. Siden udførte Jesus undere af en art, ingen anden kunne konkurrere med ham i. Men alt dette kunne kun lade sig gøre, fordi han fastholdt evnen til selvforglemmelse. Han var i helt ekstrem grad i stand til at glemme sig selv, sine egne behov og sine egne lyster. Når en anden led nød, skubbede han alle tænkelige forbehold til side og hjalp den nødstedte. Også selvom han efterfølgende blev skældt ud af dem, der anså sig for at være klogere end ham. Han vidste, at hans fremfærd før eller siden ville skaffe ham en mængde fjender på halsen, og han vidste, at det i sidste ende kunne koste ham livet; men det stoppede ham ikke. Dertil var hans selvforglemmelse for stærk.

Jesus gjorde det, som apostlen Paulus opfordrer os til i den tekst, jeg læste fra alteret før: ”Tilpas jer ikke denne verden, men lad jer forvandle, ved at sindet fornyes, så I kan skønne, hvad der er Guds vilje: det gode, det

Redaktion

Valgmenighedspræst
Margrethe Dahlerup Koch
V. Strandbjerg 32
6950 Ringkøbing
mdkoch@mail.dk

Sognepræst
Søren Jensen
Byløkken 27
8240 Risskov
sjen@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvig.dk
– hvor man også
kan tilmelde sig
elektronisk nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Farvergade 27
1463 København K
Telefon 3373 2800
vartov@vartov.dk

som behager ham, det fuldkomne”. Denne opfordring formår vi kun at følge stykkevis og haltende. Jesus derimod gjorde det som det mest naturlige i verden. Det gjorde han, fordi han levede i selvforglemmelse og ikke satte sig selv før andre.

Jesu markante selvforglemmelse åbenbarer, at han ikke lå under for synden. Han lå ikke under for den drift, vi har mod at gavne os selv, før vi tænker på at gavne andre. Forleden dag stødte jeg på et citat af forfatteren Ebbe Kløvedal Reich, der døde i 2005. Han beskrev arvesynden på denne måde: ”Arvesynden er almindeligvis fornægtet, selv af folk, der er fortrolige med folkekirken. Det forstår jeg ikke rigtig. At vi har arvet den efter Adam og Eva, fordi de spiste af kundskabens træ, er en lignelse. Men hvis man nægter at erkende, at vi alle lever vores liv her på jorden under standard og ikke lever op til vores muligheder, mangler man enten selvindsigt, fantasi eller begge dele. Hver eneste gang vi affærdiger hinanden som en besværlig hindring i udfoldelse af eget liv, begår vi en synd”. Hvad Reich hermed afslører er vores katastrofale mangel på selvforglemmelse. Den har vi alt for lidt af, mens vi har i overflod af selvoptagethed. Det er dette, der adskiller os fra Jesus. Dette og så det, der gjorde, at Jesus var så selvforglemmende. Grunden hertil var nemlig, at han ikke alene hørte til den selvoptagede menneskeslægt, men i lige så høj grad havde det guddommelige i sig. I Jesus fra Nazaret havde Gud ladet sig føde. Det havde han gjort i selvforglemmelse. For en stund ville han give afkald på sin guddommelige magt og være tilstede blandt sine skabninger.

Derved kunne han forsikre sine samtidige og os om, at vi har betydning for ham, selvom vi ikke lever som ham og kun forsøgsvist og haltende kan imødekomme Paulus’ formaning om at gøre det gode og fuldkomne. Som selvoptagede formår vi ikke at ligne Gud. Men det forhindrer ham ikke i at opretholde sit ønske om at være os nær. Det ønske fastholdes nemlig i kraft af, at Gud er og bliver selvforglemmende, og det i en sådan grad, at end ikke døden kunne få ham til at tænke på sig selv før andre.

Denne karakteristiske og enestående selvforglemmelse afslører evangelisten Lukas allerede i fortællingen om den 12-årige Jesus i templet. At hans selvforglemmelse i dette tilfælde går ud over hans forældre, må vi lade bero på hans unge alder; for at Jesus ikke var en gennemsnitlig, selvoptaget knægt, der nærmede sig teenagealderen, er hævet over enhver tvivl. Udadtil var der noget velkendt over drengen, fordi han lignede en hvilken som helst anden i den alder. Men indadtil var Jesus exceptionel, fordi han ikke alene var et menneske, men også Gud. Denne kendsgerning blev åbenbaret i kraft af hans enestående evne til at glemme sig selv og sætte sig i andres sted.

Egil Hvid-Olsen
Grindsted-Nollund

Salmer :
712, 411, 163, 69, 733, 719